بۆچی دەبێت مەسرور بارزانی دەست لە بەڕێوەبردنی کوردستانی ئێراق بکێشێتەوە؟.. نووسینی: مایکڵ ڕۆبین

ناوچەکە بەرگەی حکومەتێکی ناکارامە ناگرێت!

نووسینی: مایکڵ ڕۆبین/
ڕێبوار ڕەشید کردویە بە کوردیی

ڕۆژێک لە ڕۆژان کوردەکان خۆیان بە "ئێراقێکی دیکە" دەبینی، ناوچەیەک کە دیموکراسیی و ئاساییشی تیادا پەیدا دەبوو، بەڵام ئەوڕۆ کوردستانی ئێراق لە سەر ئاورە. هێزەکانی ئاساییش دەستڕێژی گوللە لە خۆپیشاندەران دەکەن، خەڵک وەڵام دەدەنەوە و ناڕەزاییدەربڕان پەرچەمی حیزبەکان دەسووتێنن و تەنانەت وێنەی دامەزرێنەری پ د ک مەلامەستەفا بارزانیش.

کوردستانی ئێراق کە "ئێراقێکی دیکە" بێت هەمیشە درۆیەک بوو. ناوچەکە ماڵی بابی دوو خانەوادەی دەسەڵاتدارن – بارزانی و تاڵەبانی، کە لە پراکتیکدا لە سەرووی یاساوەن. هاوکات کە ئێراقییەکان لە بەغداد لە پشت فەرمانەوە بوون، مەسعود بارزانی پ د ک کە هەتا 18 مانگێک لەمەوبەر سەرۆکی هەرێمەکە بوو، زۆر لە هەوڵی ئەوەدا بوو کە ماوەی دەست لە سەرکاربوونی خۆی درێژ بکاتەوە. دۆخی ئاساییشیش هەروەها گرژ بوو، کەمتر بە هۆی کارامەیی پاراستن، دەزگای ئاساییشی پارتی کە لە مێژە لە لایەن مەسروری کوڕە گەورەی مەسعودەوە بەڕێوە دەبردرێت، وەکوو لە توانای پارتی بۆ بەڕێوەبردنی سەرچاوە سامانییەکان، بە تایبەتیی سامانی نەوتی هەرێم، بوو و کردنی بە هەرێمەکی گەندەڵیی، بە کوردییەکەی، خانەوادەی بارزانی لەو دەستانەیان زۆر کەم هەبوو کە بۆ پارە نەیان کریبن.

کوردەکان ئێستا تەواو یاخیبوون. مەسعود ڕەشمەی دەسەڵاتی دا بە مەسروری کوڕی خۆی، زۆر کەم لەبەرئەوەی کە کارامە بێت بەڵکو لەبەرئەوە بوو کە کوڕە گەورەیەتی. هاوکات کە ڕاپۆرتی دەستدرێژییکردن زیاتر لە سلێمانییەوە دێت، زۆر کەمتر لەبەرئەوەیە

کە بەخشندەیی ل□ د□ق□ری یەکیەتیی نیشتیمانیی کوردستانەوە زیاتر بێت – هەردوو لایان زۆروکەم وەکوو یەکن – بەڵکو لەبەرئەوەیە کە سلێمانی خاوەنی نەریتی بەرەنگاربوونەوەیە و ڕێبەراتیەکەیش کەمێک زیاتر تۆلەرانسی هەیە. لە هەولێر و ئەو بەشانەی کوردستانی ئێراق کە بارزانی دیکتاتۆرانە کۆنترۆڵیان دەکات، شتومەک و ئازووخەی سەربازیی کە دەوڵەتانی ڕۆژئاوا دژ بە شەڕی داعش پێیان بەخشیون و تا ئێستا بۆ شەڕی دژ بە داعش بەکاریان نەهێناون، ئێستا بەرامبەر بە خەڵکی سقیل هەڵیان بەستوون.

بە هەرحاڵ، کێشە سەرکییەکە بڕیاردانی مەسرورە. هاوکات کە مەسرور تاوانەکە دەخاتە ئەستۆی ئەوانی پێش خۆی، ئامۆزایەکەی، واتە نێچیروان بارزانی کە ئێستا سەرۆکی هەرێمە، بۆ ئەو دۆخە ناهەموارەی هەولێر، کەچی حکومەتی نێچیروان هەمیشە کارامەتر بووە، تەنانەت لە بارودۆخی دژواری ئابووریشدا. کاتێک کە مەسرور حوکمی لە بابی خۆی وەرگرت، بە دوای کارام□یدا نەدەگەڕا، بەڵکو بە دوای وەفاداریی کوێرانەوە بوو. بەو شێوەیە مەسرور حکومەتێکی پاراستنی دامەزراندووە، کارمەندە درێژماوەکانی پاراستنی هێناون و خستوونیە پلەی سیاسییەوە. لەوێدا، ئەرکی سەرەکیی ئەمانە ئەوەیە کە وەفاداری مەسرور و بازرگانییەکەی بن، وەکوو لە پێشخستن و گەشەپێدانی کوردستان.

بی□ن□ بەرچاوی خۆت، بۆ نموونە، وەزیری ناوخۆ، ڕێبەر ئەحمەد. رێبەر 7 دانە ساڵ ئەندامێکی چالاکی پاراستن بووە و پێش ئەوەیش چەندین ساڵ هاوکاری پاراستن بووە. لە ڕۆڵی ئێستایدا، چاوەدێری هێزی پۆلیس دەکات و بە پلەی یەکەم دژ بەو کەسانە بەکاریان دەهێنێت کە دژ- بارزانین، لە جیاتی ئەوەی بۆ پاراستنی یاسا و ڕێگاگرتن لە خراپەکاریی بەکاریان بهێنێت.

پاشان وەزیری تەندروستیی سامان حوسەین محەمەد (سامان بەرزنجی). سامان کۆنترۆڵی هەموو نەخۆشخانەکان دەکات، بە ئەهلیی و حکومەییەوە و هەروەها کۆنترۆڵی تەواوی خەزێنەی دەرمانیی دەکات. من لەوە بەر راپۆرتێکم لە سەر کارەکەی هەیە (دیارە ئەو کارەی بە هاوکاریی ئیدریسی کوڕی نێچیروان دەکرد) ئەویش ئەوەبوو کە نەخۆشخانەیەکی بەخشندەکاریان کرد بە کلینیکێکی شەخسیی قازانجبگیر. لە کاتی قەیرانی کۆرۆنادا، کوردەکان باسی دەکەن کە سامان بەتایبەتیی کۆنتراکتی دەرمانفرۆشیی، ئەویش بە نرخی زۆر گران، بەو بازرگانانە داوە کە سەر بە پاراستنن. سەرئەنجامی ئەم کارە لێزمە قازانجێک بووە بۆ تاقمی ناوەوەی بازنەی پاراستن،

دیارە لە سەر حیسابی تەندروستیی و خۆشگوزەرانیی خەڵکی کورد.

لە مێژە پاراستن ئالان حەمەسەعید ساڵح بە لایەنگرێکی جێمتمانەی پاراستن دەزانێت کە مەسرور کردی بە وەزیری خوێندن. کاتێک کە ئالان لە سلێمانی نیشتەجێ بوو وەکوو پارتییەک دەست بە کار بوو، دروست لەو کاتانەدا کە لقەکانی پارتی بەوە ناوبانگیان دەرکردبوو کە گوللەی زیندوو بە خۆپیشاندەرانەوە دەنا. کاتیک کە جێنابی وەزیر نەبوو بوو بە ئەکادیمیک، مەسرور چاوەڕێی ئەوەی لەی هەبوو کە ئالان مەلزەمەیەک بە مەشک شۆردنەوەی جەوانان و لاوان ئامادە بکات وا کە ببن بە وەفاداری پارتی و چیرۆکەکەی. دیارە، بەگومان ئەمە نا واقیعییە — لە سەردەمی سۆشیالمیدیادا و لە کاتێکدا کە چەندین خەڵکی کورد لە تەواوی خانەوادەکاندا لە دەرەوەی وڵات دەژین و لەو دوورەوە باسی دۆخی راستەقینە دەکەن و نیشانی دەدەن، نەشیاوە بتوانرێت نەوەی نوێ بەو شێوەیە گەش بکرێت. بەڵام هەر ئەو راستییەی کە مەسرور و ئالان هەوڵ دەدەن ئەو کارە بکەن ئاستی فەنتازی و چاولێدوویان نیشان دەدات کە مەسرور وا تێی کەوتووە.

مەسرور بە هەمان شێوە پشتیوان سەدیق عەبدوڵا، وەزیری کاروباری ئەوقاف، ـی بەکار هێناوە، بۆ ئەوەی کە ئۆپۆزیسیۆنی ئایینی تا ئاستی گەندەڵیی پێ کۆنترۆڵ بکات. پشتیوان ئەندامی مەکتەبی سیاسیی پارتییە و بە پێی هاوشارییەکانی لە هەولێر، پاراستنێکی پایەدارە.

وەزیری شارەوانیی و گەشتوگوزار، ساسان عوسمان عەونی، لە هەمان شانەیە. لە نێوان ساڵانی 2005 و 2009 دا بەڕێوەبەری پاراستن بوو، ئەگەرچی لە راستییدا هەر مەسرور بڕیاردەر بوو. ساسان یەکێکە لە هەرە متمانەپێکراوەکانی ڕێکخراوە ئاژانییەکەی مەسرور و ئەمەش کارەکەی ئەوەیە کە سەرپەرشتی ئەوە بکات کە خاکی حکومەتی هەرێمی کوردستان بخاتە دەستی مەسرور و نوێنەرە بازرگانییەکانی و هاوپەیمانەکانی بۆ ئەوەی کە مەسرور و پاراستن بتوانن قازانج لە گەشەپێدانیان بکەن و بیانفرۆشن لە کاتێکدا کە حکومەتەکەی مەسرور مووچەی مانگانەی کارمەندان نادات.

کوردەکان هەروەها باسی دەکەن کە ئەرکی سەرەکیی ئومەد سەباح عوسمان، سەرۆکی دیوانی ئەنجوومەنی وەزیران (فەرماندە گشتییەکەی مەسرور) ئەوەیە کە مامەڵە سیاسییەکان و بازرگانییەکانی مەسرور پەنهان بکات لە کاتێکدا کە نەهامەتییەکان زۆر زیاتر پێویستیان بە شەفافیەت و ڕوونییە. محەمەد شوکری، سەرۆکی دەستەی وەبەرهێنا، کار و پرۆژەکان، ئەمیش لە ناوبازنەی پاراستنی مەسروردا ڕۆچووە، کە

کارەکەی ئەوەیە هێڵ و سنووری نێوان سامان و داهاتی حکومەت، حیزب و کەسەکان بس□□□ت□وە و ئەگەریش زۆربەی سەرمایەگوزارییەکان بە ئاراستەی مەسرور نەبات ئەوا بیانگەیەنێتە دەست پاراستن و بەرژەوەندییە بازرگانییەکانی خۆیان.

مەسرور دەتوانێت پاراستن بە هەند وەربگرێت، بەڵام جێی خۆی نییە وەفاداریی ئەوانەی نێزیکین لەگەڵ کارزانیی و کارامەیی تێکەڵ بکات. کێشەی سەرەکی حکومەتەکی مەسرور ئەوە نییە کە پێش خۆی چی تر هەبووە، بەڵکو گەندەڵیی و نەزانییە. گومرگ و باج زیادیان کردووە، لە هەندێک دۆخدا بە ڕێژەی سێ سەد لە سەددا. کوردەکان دەبینن کە لە هاوولاتیانی سویسرا پارە زیاتر دەدەن، ئەمە لە کاتێکدا کە مەسرور خزمەتگوزاریی سۆماڵیان پێ رەوا دەبینێت. بە شێوەیەکی دیکە بڵێین، هەولێر لە دونیادا شاری یەکەمینی ڕێستەورانەکانە و لە نەخۆشخانەشدا جیهانی سێیە.

نابێت مەسرور سەرسوڕماو بێت کە کوردستان لە سەر ئاورە. ڕەنگە پێی وابێت کە دڕندەیی بڵێسەکان دەشکێنێتەوە، بەڵام نابێت لەو خەیاڵپڵاوەدا بێت کە دەتوانێت پشکۆکان بکوژێنێتەوە چون پشکۆکان لەبەر ئازادیی داخ نیین بەڵکو لە سەرئەنجامی گەندەڵیی و تووشەبوون لە ز□ بەڕێوەبردنێکی هەڵئاوساودا داگیرساون. خەڵکی کورد شایستەی دیموکراسیین، سەرمایەی مرۆڤیی لە هەرێمەکەدا بە ڕاستیی مەزنە و تەنیاش مۆتۆڕی پارتی ڕێگریەتی، بەڵام لە راستییدا خانەوادەی بارزانیی هیچ ئارەزوومەندیەکیان بۆ بەرقەرارکردنی دیموکراسیی نییە چون دیموکراسیی بە مانای کۆتاییهتان بە دەسەڵاتیان دێت. زووش یان درەنگ هەر کۆتایی بە دەسەڵاتیان دێت ئەگەر پێیان وا بێت کە ئەم دۆخەی ئێستا هەر وا وەکوو خۆی دەمێنێتەوە. ئەگەر مەسعود، سەرۆکی پێشوو و سەرۆک عەشیرەت، بە ڕاستیی دەیەوێت پارتەکەی و ئەزموونەکە لە سەر ژیان بەردەوام بن ئەوا جێی خۆیەتی حاڵیی ببێت کە ئیتر کاتی ئەوە هاتووە خۆی خانەنشین بکات و پلەی مەسروری کوڕەگەورەی بهێنێتە خوارەوە و ڕیشمەی حکوم□دارییەکە، لانی کەم بە کاتیی، بداتەوە بە نێچیری برازای.

نێچیروان، شایەد، هەروەکوو مەسروری ئامۆزای، گەندەڵیی هەڵگرتبێت و بە کاری شەخسی خۆگەورەکردنەوە خەریک بێت، بەڵام بە پێچەوانەی مەسرورەوە، نێچیروان تێ دەگات کە رێز لە ڕێگای ترسەوە دەستەبەر ناکرێت و تا خزمەتگوزارییش بەرکەماڵ نەبێت ئاشتیی ناچەسپێت. لە بەر خاتری هەموو کوردێک و ئابڕووی خانەوادەی بارزانی، ئیتر کاتی

هاتووە مەسرور دەست لە کار بکێشێتەوە.

نووسینی: مایکڵ ڕۆبین
ڕێبوار ڕەشید کردویە بە کوردیی

مایکڵ ڕۆبین توێژەرەوەیەکی هەمیشەیی ئەمریکان ئینتەرپرایز ئینستیتیوتە (*American Enterprise Institute*) و نووسەرێکی بەردەوامی ڕۆژنامەی ناشنال ئینتەرەستە (National Interest).

https://nationalinterest.org/feature/why%C2%A0masrour-barzani-should-resign-leading-iraqi-kurdistan-174181

تێبینییەکانی وەرگێڕ:

- مایکل ڕۆبین یەکێک لە دەستە ستراتیژیەکانی کوردە کە عەودالەی پارەوەرگرتن نییە، بە پێچەوانەی ئەو چەند زەدەستەی بنەماڵەی بارزانی کە بە سەدان ملوێن دۆلاریان تیادا خەرج کردوون.
- ئەگەر هەر کوردێک ئەم وشانەی بنووسیایە ئەوا بە هەزاران شێوە لە لای بنەماڵەی مەسعودەوە تاوانبار دەکرا.
- بنەماڵەی بارزانی ڕاستەوخۆ لەگەڵ میت و ئیتلاعات کار دەکەن و تەواوی ستافی حکومەتی کوردستانیان، بەوانەوە کە هەشتا لە ناو یەکێتیی و گۆڕاندا ماون بەڵام گومانی جیددیان لە سەرە، کردووە بە خزمەتکاری پاراستن و پاراستنیشیان کردووە بە ئینتەرپرایزێک/ بنکەیەکی بازرگانیی سیخوڕیی لەگەل وڵاتانی دەراوسێ کە داگیرکەری کوردستانن.
- سەرەنج بدەن مەسعود کە لە 2005 ــەوە مۆری سەرۆکی هەرێمی لە خۆی داوە و لە پاش ڕیفەراندۆمی فرۆشتنی باشوورەوە مۆری “سەرۆکی سەرۆکان” ـی لە خۆی داوە، لەم ڕۆژانەدا لە جیاتیی ئەوەی، هەر لە سەر بناخەی خۆ بە سەرۆک دانان، وەکوو کەسایەتیەکی ئاشتیخواز لە پشت خەڵکی هەژار و تاڵانکراوەوە بوەستێت و قسەی بەرپرسیارانە بکات، دێت خەڵاتی دز و جەردەکان دەکات و وەکوو شەڕلاتیەکیی بێئابڕوو دەڵێت “پارتی غەدر لە کەس ناکات و ناشهێڵێت کەس غەدری لێ بکات”. مەسعود لە تەمەنی ٧٤ ساڵییدا و پاش دزینی ملیاردەها دۆلار بەو زمانە زۆر بازاڕییە پیسە دەدوێت. دیارە ئەمە تەنیا وەبیرهێنانەوەیەکە لە پەیوەندیی لەگەڵ ئەم وتارەی مایکل

رۆبیـــن دا وەبیـــری دەهینمەوە، دەنـــا خیـــا نەتی مەســـعود و
بـنەماڵەکەی توێژیـنەوەی تا یـبەتـیی هەڵ دەگرێت.